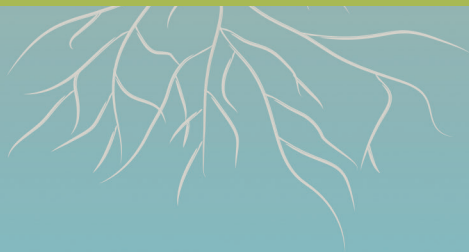

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

TEOLOGIJA i EKOLOGIJA

XXIV. međunarodni teološki simpozij
Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Splitu
17.–18. listopada 2018.

Dekan

Izv. prof. dr. sc. Alojzije Čondić

Povjerenstvo za organiziranje znanstvenih skupova:

prof. dr. dr. sc. Ivica Žižić,

prof. dr. sc. Ante Vučković,

prof. dr. sc. Mladen Parlov,

prof. dr. sc. Jadranka Garmaz,

doc. dr. sc. Domagoj Runje,

Višnja Milanović Radić, lic. theol.

Tekst uredila

Višnja Milanović Radić, lic. theol.

Grafička priprema

Paola Jukić, dipl. ing.

Kontakt:

tel.: (021) 308-322

e-mail: vmradic@kbf.unist.hr

www.kbf.unist.hr

SRIJEDA, 17. listopada 2018.

17.00 – 18.30

Doprinos istočnoga kršćanstva razvoju teologije okoliša

Prof. dr. sc. Paul Haffner

Papinsko sveučilište Gregoriana,

Rim, Italija

Kršćanska teologija stvaranja doprinosi rješavanju ekološke krize, kao potvrda temeljne istine da je vidljivo stvorenje božanski dar samo po sebi, „iskonski dar” koji stvara „prostor” za osobno zajedništvo. Zapravo, ispravna kršćanska ekološka teologija jest u primjeni teologije stvaranja. Pojam „ekologija” objedinjuje dvije grčke riječi, *oikos* (kuća) i *logos* (riječ): fizički okoliš ljudskoga postojanja može se sagledati kao svojevrsno „prebivalište” za ljudski život. Imajući u vidu da nutarnji život Presvetoga Trojstva podrazumijeva zajedništvo, božanski čin stvaranja posve je slobodan od nužde za stvaranjem sudionika koji bi sudjelovali u tom zajedništvu. Stoga je moguće ustvrditi da je božanska zajednica pronašla svoje „prebivalište” u stvorenom kozmosu te je moguće govoriti o svemiru kao mjestu susreta u svrhu osobnog zajedništva. Ovaj članak pruža uvid u doprinos istočnoga kršćanstva teologiji okoliša.

Paul Michael Haffner studirao je fiziku na koledžu *Corpus Christi* u Oxfordu. Po završetku bogoslovije u *Venerable English College* i na *Gregorijani* u Rimu, 1981. zaređen je za svećenika biskupije *Portsmouth* u Velikoj Britaniji. Godine 1987., također na *Gregorijani* u Rimu, obranio je i objavio doktorsku disertaciju, pod naslovom *Christian Faith in God the Creator in relation to Modern Science according to the works of S. L. Jaki* (Kršćanska vjera u Boga Stvoritelja u odnosu na suvremenu znanost prema djelima S. L. Jakija). Odonda je predavao na Papinskom sveučilištu *Gregoriana*, a od 2001. na kampusu talijanskog Sveučilišta *Duquesne* u Rimu. Predsjednik je udruge *Stanley Jaki* od 13. travnja 2010., predstavnik pri *Svetoj Stolici* i

urednik Gracewing Publishing od 1. siječnja 2012., kao i član Pontificia Academia Mariana Internationalis od 8. prosinca 2012. Autor je više od trideset knjiga i 150 članaka iz filozofije i teologije, a mnoge su njegove knjige prevedene na druge jezike, uključujući talijanski, španjolski, portugalski i ruski.

ČETVRTAK, 18. listopada 2018.

9.00 – 10.15

Putovi katoličke ekologije

Prof. dr. sc. Luka Tomašević

Katolički bogoslovni fakultet,
Sveučilište u Splitu

Živimo u „kući svijeta” (sv. Bonaventura), ali stalno ispitujemo kakvi su odnosi u njoj, kakav je bitak koji nas okružuje, ali i koje je čovjekovo mjesto u njoj? Tako je rođena nova teološka disciplina nazvana ekoteologijom. Uzrok njezina nastanka povezan je s nastankom humane ekologije jer se značajno počeo mijenjati odnos čovjeka i svijeta. Čovjek je postao svjestan da mora uspostaviti ograničenja svojoj eksploataciji prirodnih resursa planeta Zemlje. Tako je i nastao princip opreza u istraživanju i razvoju kao i govor o održivom razvoju (Rio de Janeiro, 1992.). Istodobno je započeto preispitivanje postavka antropocentrizma, te nastanak biocentrizma kao i samog kozmocentrizma. Zapravo, te suvremene filozofske težnje i nastaju kao posljedica ekološkog razvoja nadahnutog novim humanizmom. U pozadini svega jest uvjerenje da se čovjek shvaća kao dio kompleksnog sustava koji postoji na Planetu zemlji. Taj filozofski stav proizveo je i jednu novu pretpostavku kada je s ekologije prešao na eko-etiku, a potom i na neo-humanizam, tj. onda kad je čovjek sebe počeo shvaćati kao dio kompleksnog sustava koji se nalazi na planetu Zemlji.

U katoličko-ekološkoj struji razvila se i nova teologija stvaranja, o čemu je prvi progovorio ondašnji poznati teolog J. Ratzinger, poslije je papa Benedikt XVI., a pape Ivan Pavao II. i Benedikt XVI. zacrtali su joj smjernice, dok joj je papa Franjo svojom enciklikom *Laudato si* dao integralni pristup i zagovara treći put ekologije, tzv. integralnu ekologiju.

Luka Tomašević rođen je 1951. u Gali pokraj Sinja. Filozofiju i teologiju završio je u Makarskoj i Jeruzalemu gdje je i diplomirao 1977. Magistrirao je iz moralne teologije 1981. na Alfonzijanskoj akademiji, Sveučilišta Lateranum u Rimu, te je na tom učilištu 1987. obranio disertaciju iz povijesti moralne teologije. Član je Hrvatskoga filozofskog društva, zatim Hrvatskoga bioetičkog društva čiji je i suosnivač, a od 2014. predsjednik je Međunarodnog društva kliničke bioetike (ISCB). Danas je, po treći put, član Vijeća za nauku vjere Hrvatske biskupske konferencije. Od 1999. predaje na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu, te je od tada i pročelnik Katedre za moralnu teologiju. Na istom Fakultetu u jednome mandatu bio je prodekan za znanost, te dekan u razdoblju od 2007. do 2009. Od 2008. u zvanju je redovitog profesora i znanstvenog savjetnika, a danas je profesor u trajnom zvanju. Njegova je specijalizacija iz područja moralne teologije, te se posebno bavi bioetikom i fenomenom globalizacije. Objavio je više knjiga i niz znanstvenih i stručnih radova u domaćim i stranim časopisima. Bio je organizator i suorganizator više znanstvenih skupova, redoviti je suradnik i recenzent za više znanstvenih časopisa.

„Pitanje okoliša” u perspektivi teološke antropologije

Prof. dr. sc. Giovanni Ancona

Teološki fakultet Papinskog sveučilišta Urbaniana;
Teološki fakultet Lateranskog sveučilišta,
Rim, Italija

Članak donosi temeljno teološko promišljanje o temi „okoliša”, sagledan u kontekstu teološke antropologije. Nakon uvoda i sustavnog iznošenja ključnih teoloških doprinosa (J. Moltmann, Ch. Boureux), članak se dotiče nekih točaka koje nužno proizlaze iz teološkoga promišljanja nauka o stvaranju u odnosu prema „pitanju okoliša”: ispitati odnos između čovjeka i stvorenoga svijeta (epistemološki obzor), na djelotvorniji se način usredotočiti na zamisao o stvaranju kao povijesnom i spasenjskom događaju (teološki obzor), ustrajati na pastoralnosti stvorenoga iz perspektive čovjeka (antropološki obzor), u žarište staviti zamisao o stvorenom svijetu kao daru i njegovu odnosu prema ljudskom zalaganju (kulturološki obzor), naglasiti etiku odgovornosti prema stvorenome svijetu (etičko-moralni obzor), povratiti smisao nedjeljnoga „počinka” u kontekstu stvaranja (eshatološki obzor).

Giovanni Ancona redoviti je profesor teološke antropologije i eshatologije na Teološkom fakultetu Papinskoga sveučilišta Urbaniana, čiji je i dekan. Također predaje kolegije iz teološke antropologije na Teološkom fakultetu Lateranskoga sveučilišta. Njegova je znanstvena djelatnost ponajprije usredotočena na teološke knjige, među kojima valja izdvojiti: *Regno di Dio* („Kraljevstvo Božje”, Cittadella, 2012.), *Escatologia cristiana* („Kršćanska eshatologija”, Queriniana, 2016.⁴), *Antropologia teologica. Temi fondamentali* („Teološka antropologija. Temeljne teme”, Queriniana, 2016.²), *Uomo. Appunti minimi di antropologia* („Čovjek. Osnovne bilješke o antropologiji”, Queriniana, 2016.), *Sperare. Una scommessa di libertà* („Nadati se. Oklada na slobodu”, Queriniana, 2018.). Surađuje i sa specijaliziranim teološkim časopisima, i talijanskim, i inozemnim.

ČETVRTAK, 18. listopada 2018.

10.30 – 11.45

Božje milosrđe u svim stvorenjima: temeljne misli enciklike *Laudato si*

Prof. dr. sc. Dirk Ansorge

Filozofsko-teološka visoka škola *Sankt Georgen*,
Frankfurt, Njemačka

Prvi puta u povijesti katoličke teologije u enciklici *Laudato si* jedan se Papa sveobuhvatno izjasnio na temu stvaranja. Nasuprot iskorištavanju prirode papa Franjo zalaže se za pažljivo ophođenje s darovima stvaranja jer je prema Papi sve u prirodi ispunjeno Božjom sadašnjošću i nježnošću. Stvorenja mogu i trebaju slaviti Božju dobrotu. Radi toga potrebno je da se ljudi brinu za očuvanje stvorenja. Ipak, često se čovjek ogrješuje o stvaranje. To ne škodi samo prirodi, već i samom čovjeku. Nasuprot tomu papa Franjo poziva na očuvanje vlastitog dostojanstva najmanjeg i najslabijeg. Samo osobno, društveno, ekonomsko i političko obraćenje može osigurati „cjelovitu ekologiju” koja odgovara Božjem planu spasenja.

Dirk Ansorge rođen je 1960. u Gelsenkirchenu (Njemačka). Studirao je katoličku teologiju, filozofiju i fiziku u Bochumu, Jerusalemu i Straßburu. Od 1987. do 1992. suradnik je u Tübingenu na katedri za dogmatiku kod prof. Petera Hünermanna; 1993. Doktorirao je u Tübingenu s radom o Ivanu Scottu Eriugeni. Od 1993. do 2011. nastavnik je na katoličkoj akademiji biskupije Essen; 2008. habilitira u Münsteru sa studijom o odnosu Božje pravednosti i milosrđa, imenovan je privatnim docentom s *venia legendi* za dogmatiku i povijest dogmi; od 2009. do 2010. gostujući je profesor u Beču. Od 2011. godine docent je, od 2012. redoviti je profesor za dogmatiku i povijest dogme na filozofsko-teološkoj visokoj školi Sankt Georgen u Frankfurtu na Maini; od 2014. prorektor je visoke škole Sankt Georgen.

Fizika, tehnika i stvoreno

Prof. dr. sc. Mile Dželalija

Prirodoslovno-matematički fakultet,
Sveučilište u Splitu

Prof. dr. sc. Ivan Tadić

Katolički bogoslovni fakultet,
Sveučilište u Splitu

Na početku se tumače pojmovi, obrazlaže naslov i uvodi u sadržaj rada, odnosno predavanja. Slijedi kratki pregled promišljanja o tehni-
ci različitih mislitelja. Govori se o važnosti tehnike i fizike za čovjeka
i o njegovu odnosu prema stvorenome, osobito u ovo digitalno doba
kao i o tome kako je tehnika postala sastavni dio čovjekova života i
djelovanja. Daje se kratki pregled suvremene fizike subatomskih čes-
tica i poveznice sa spoznajama razvoja svemira. Ističu se blagodat
fizike i tehnike u odnosu na stvoreno kao i opasnosti koje one sa so-
bom nose u ovo atomsko doba od čega zavisi budućnost čovječanstva.
U predavanju će se iznijeti i stav Crkve o čovjekovu odnosu prema
stvorenome. U zaključnoj misli potražiti će se odgovor na pitanje o
smislu i izazovima fizike i tehnike kao i o čovjekovoj odgovornosti
prema stvorenome.

Mile Dželalija redoviti je profesor u trajnom zvanju iz fizike na Sveučili-
štu u Splitu. Nakon istraživanja na Helmholtzovu Institutu za teškoionska
istraživanja u Darmstadu (GSI), doktorirao je iz fizike 1995. godine. Većinu i
kasnijih istraživanja ostvario je na istom institutu te u CERN-u u Ženevi. Za-
dnjih je petnaestak godina proširio svoja istraživanja i na druga područja.
Voditelj je komponente o obrazovanju unutar Centra izvrsnosti STIM-REI
na Sveučilištu u Splitu. Predsjednik je Upravnog vijeća Agencije za znanost
i visoko obrazovanje od 2006. godine. Ima mnogo iskustva u pripremi međunarodnih projekata i njihovu upravljanju kroz različite programe: EU
Tempus, Unesco, EU IPA, UN, ESF, EU Okvirni programi, ETF programi
i drugi. Pozvani je predavač na mnogim međunarodnim konferencijama
diljem svijeta (Njemačka, Švicarska, Japan, Brazil, UK, Francuska, Irska,
Italija, Austrija, Poljska, Mađarska, Slovenija, Rumunjska, Hong Kong, Ba-

hrain, Saudijska Arabija, Kenija, Turska itd.). Veoma intenzivno surađuje sa sveučilištima, ministarstvima, agencijama i drugim tijelima u mnogim zemljama u svijetu. Autor je više od 300 znanstvenih radova objavljenih u relevantnim međunarodnim znanstvenim časopisima te ima više od 40 000 registriranih citata. Vodio je desetke međunarodnih projekata, a sudjelovao kao stručnjak u više od pedeset. Imao je više od 500 prezentacija na javnim domaćim i međunarodnim konferencijama i drugim skupovima.

Ivan Tadić rođen je u Rudi gdje je završio osnovnu školu. Klasičnu gimnaziju, filozofsko-teološki studij i studij elektrotehnike-elektronike završio je u Splitu. Doktorski studij filozofije završio je na Papinskomu sveučilištu Gregoriana u Rimu. Svećenik je Splitsko-makarske nadbiskupije. Redoviti je profesor na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu gdje je bio i prodekan za nastavu. Predavao je u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji u Splitu i na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Objavio je knjige, znanstvene radove u zbornicima domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova i u domaćim i međunarodnim znanstvenim časopisima. Član je uredništva znanstvenoga časopisa. Bio je recenzent studijskih programa i član Vijeća za vrjednovanje inozemnih visokoškolskih kvalifikacija. Održao je predavanja na domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima. Sudjeluje u domaćim i međunarodnim znanstvenim projektima.

ČETVRTAK, 18. listopada 2018.

15.00 – 16.15

More – nepresušni izvor života i blagostanja

Prof. dr. sc. Ivan Katavić

Institut za oceanografiju i ribarstvo, Split

*„Pa i poteklo je sve iz mora!
Voda je sve i održala!
Oceane, vječna hvala!”*

J. W. Goethe

More je kolijevka života i životni prostor za koji je dominantno vezan cjelokupni evolutivni razvoj od 3,5 milijardi godina. Pokriva gotovo tri četvrtine našega planeta i stanište je za ogroman broj, nažalost, još nepoznatih vrsta. Svjesni smo važnosti mora za ljudsko zdravlje i dobrobit čovjeka. Ono je izvor hrane, sirovina, energije, i u cjelini, osnova za život. Nemjerljiva je njegova uloga u razvoju globalne ekonomije, transportu, povezivanju ljudi, kultura i tržišta. Vrlo je značajno za održivost naših prirodnih ekosustava i klimatsku ravnotežu. Isporučuje gotovo polovicu kisika koji dišemo, apsorbira više od četvrtine ugljičnog dioksida koji proizvodimo, igra vitalnu ulogu u vodenom ciklusu i klimatskom režimu. Međutim, odnos čovjeka prema životnom prostoru na kojem zadovoljava svoje vitalne potrebe najočitiji je u njegovu nerazumnom odnosu prema moru. Da bi se osigurala tranzicija prema modelu održivog razvoja, društva moraju bolje razumjeti morske ekosustave i život u moru kako bi učinkovitije upravljali njima. Trebamo znanost i inovativnost više nego ikada kako bismo zaštitili poznate i otkrili nove potencijale oceana za dobrobit današnjih i budućih generacija. Svjetska zajednica, uz punu podršku Europske unije i Hrvatske, poduzima ambiciozne razvojne programe s ciljevima koji, između ostalih, uključuju održivi razvoj lokalnih zajednica u priobalju i otocima, zajamčen pristup hrani, iskorjenjivanje siromaštva i trajno održivo očuvanje morskog okoliša.

Ivan Katavić marini je biolog i oceanolog, znanstveni savjetnik i redoviti profesor u trajnom zvanju iz područja ribarstvene i ekološke skupine predmeta na više preddiplomskih, diplomskih i doktorskih studija. Vodeći je nacionalni predstavnik u regionalnim tijelima i agencijama UN sustava. Suradnik, konzultant i savjetnik nekolicine međunarodnih institucija. Koordinator većeg broja nacionalnih i međunarodnih istraživačkih projekata, te inicijator i organizator znanstvenog djelovanja i okupljanja. Kao pozvani predavač sudjelovao je na znanstvenim skupovima u Kini, Japanu, SAD-u, te kao tematski i kongresni uvodničar u zemljama EU. Njegov višegodišnji znanstveni, nastavni i stručni rad usmjeren je prema stvaranju nužnih pretpostavki za unapređenje proizvodnje hrane iz mora, odnosno povećanju prihoda i unapređenju kvalitete života ruralnih, priobalnih i otočnih zajednica.

Pregled ekoloških problema i perspektiva na području grada Splita i šire

Jelena Hrgović, lic theol.

Grad Split

Suvremeno vrijeme nosi sa sobom i suvremene izazove, a jedan od najizraženijih u novije vrijeme onaj je iz područja ekologije. Takva ekologija pokušava promišljati gdje se dogodio lom između suživota čovjeka i prirode?! U kojem je trenutku čovjek izabrao sebe, tehnološki napredak i budućnost bez odgovornosti za stvoreno?! Postavlja se pitanje u kojoj se mjeri Grad Split, kao drugi najveći grad u Hrvatskoj, središte Dalmacije i novootkrivena turistička hit-destinacija, nosi s izazovima novih trendova, posebno u ekološkom smislu. Grad Split u proteklo vrijeme suočen je s velikim ekološkim pitanjima: onečišćenje zraka i narušavanje kvalitete života zbog više od pola stoljeća neadekvatnog zbrinjavanja otpada, mutnoća vode koja izaziva sumnje u kvalitetu vode, prenapregnuta komunalna infrastruktura i prenapučenost stare gradske jezgre prevelikom brojem turista, ugrožavanje kvalitete morske vode zbog velikog broja kruczera itd. Koji su uzroci, a koje posljedice suvremenog stila života u gradu pod UNESCO-ovom zaštitom?! Što je istina, što strah, a što namjerno konstruirana laž?! Gdje ekologija prestaje biti ekologija, a postaje ekoaktivizam s osobnim predznakom? Ovim radom dat ćemo pregled stvarnoga stanja, s posebnim naglaskom na ekološke probleme i perspektive u kontekstu Grada Splita i šireg područja koje čini njegovo prirodno okruženje, ukazati na uzroke i posljedice koji su doveli do toga da Grad Split bude promatran s posebnim povećalom na ekološkoj karti. Također, ukazat ćemo i na pozitivne i negativne ekološke trendove u Gradu pod Marjanom, ali i na prijedloge rješenja iz područja eko-teologije.

Jelena Hrgović rođena je 1982. godine u Sinju. Na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu diplomirala je 2007. godine, te je na tom fakultetu, na posljediplomskome sveučilišnome doktorskom studiju „Kršćanstvo i suvremena kultura”, 2017. godine postigla licencijat iz teologije. U nakladnoj kući Verbum bila je zaposlena nešto manje od deset godina na radnome mjestu izvršne urednice, zatim izvršne koordinatorice produkcije te pomoćnice ravnatelja manifestacije „Dani kršćanske kulture”. Dugogodišnja je honorarna dopisnica Glasa Koncila i IKE, te suradnica više časopisa i glasila. Od 2011. godine članica je Međunarodnog društva kliničke bioetike. S obnašanjem dužnosti zamjenice gradonačelnika Grada Splita započela je u lipnju 2017. godine te je zadužena za društvene djelatnosti (kulturu, sport, obrazovanje), socijalna pitanja, zdravstvo, branitelje itd. Od siječnja 2018. ovlaštena je zamjenica gradonačelnika za obavljanje dužnosti gradonačelnika u vremenu njegove odsutnosti i spriječenosti.

ČETVRTAK, 18. listopada 2018.
16.30 – 18.00

Priopćenja

Ekologija u novoj religioznosti. Neka zapažanja Željka Mardešića

Prof. dr. sc. Anđelko Domazet

Katolički bogoslovni fakultet,
Sveučilište u Splitu

Nakana nam je prikazati problem ekologije u novoj religioznosti u razmišljanju sociologa religije Željka Mardešića. Polazeći od fenomenološke i antropološke analize svetoga u postmodernitetu, on analizira pojavu nove religioznosti i njezine društvene učinke. U tom kontekstu panoramski i sintetički obrađuje pojavu ekoloških tema u novim religijskim pokretima: od adventista i apokaliptičnih zajednica preko skupina Eko života, Bhagwan Shree Rajneesha, Hare Krišna, Sai Babe do francuskih aumista Mandaron i velike duhovne struje New Age. Mardešić zaključuje da svako bavljenje društvenim učincima religije mora uključiti i religijsko otkriće ekologije u postmodernitetu. I nova religioznost i ekologija nastupaju kao kritika i ispravak pogubnih učinaka moderniteta, te se zalažu za holističku antropologiju i panteistički svjetonazor.

Anđelko Domazet, rođen 1962., član je Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja, redoviti profesor i pročelnik Katedre Temelnog bogoslovlja na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Splitu. Predaje sljedeće kolegije: *Uvod u misterij Krista i povijest spasenja*, *Kršćanska objava*, *Kršćanstvo i svjetske religije*. Napisao je tri znanstvene knjige, te objavio više znanstvenih i znanstveno-stručnih radova iz područja fundamentalne teologije.

Životinje – Božje blago, a ne hrana ljudi. Biblijski predgovor kršćanskoj zoologiji

Dr. sc. Miljenka Grgić

Katolički bogoslovni fakultet,
Sveučilište u Splitu

Moderne ekološke rasprave obilježava, između ostalog, i govor o dostojanstvu i pravima životinja, koji u mnogočemu odmiče od tradicionalnoga kršćanskog govora. U svrhu povezivanja različitih vizija životinjskog carstva, članak istražuje teološke temelje biblijske zoologije i nudi smjernice za jednu novu kršćansku zoologiju. Istraživanje je usredotočeno na tri starozavjetna odlomka koji promatraju životinje i njihov odnos prema Bogu, ljudima i međusobno u trima fazama Božjeg djelovanja u svijetu: na početku stvaranja (Post 1), tijekom povijesti obilježene ljudskim grijehom (Post 6–9) i na kraju vremena, tj. u mesijansko, eshatološko vrijeme (Iz 11,1–9). Studija analizira ključne tvrdnje, izraze i pojmove iz triju odabranih pasusa te izvodi zaključke o životinjama u Božjem planu. Analiza pokazuje da Biblija afirmira: a) dostojanstvo životinja kao Božjih stvorenja, b) nedovršenost stvorenog carstva životinja, c) potencijalnu grešnost i moralnu uračunljivost životinja, d) usmjerenost carstva životinja na dovršenje u eshatološkoj budućnosti. Nadalje, s obzirom na odnos ljudi i životinja, *Biblija* ukazuje na esencijalnu vezu ljudi i životinja te inzistira na tome da su životinje povjerene ljudima kao zadatak, a nisu im dane kao hrana: životinje su nedovršeno Božje stvorenje, a ljudi su Božji predstavnici u svijetu kojima je povjerena zadaća dovršenja stvorenoga životinjskog carstva. Činjenično stanje stvari, koje nije u skladu s Božjim planom, *Biblija* objašnjava grijehom ljudi: budući da su ljudi i životinje esencijalno vezani, grijeh ljudi odrazio se na carstvo životinja, zaustavio njegovo dovršenje i zarazio ga grijehom, te ono čeka dovršenje u eshatološkom vremenu.

Miljenka Grgić je rođena 1974. u Sinju. Podrijetlom je iz Vedrina u Cetinskoj krajini. Nakon osnovne škole u Trilju i gimnazije u Sinju studirala je na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Splitu i diplomirala teologiju 2002. Specijalizirala se u biblijskim znanostima na Papinskome biblijskom institutu u Rimu, gdje je magistrirala 2008. i doktorirala 2014. Predavala je kao vanjski suradnik na Teološko-katehetskom odjelu Sveučilišta u Zadru (2015./2016.), a od 2016. djeluje pri Katedri Svetog pisma Staroga zavjeta na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Članica je Družbe sestara Služavki Maloga Isusa.

Svjetske konferencije Ekumenskog vijeća crkava i odnos prema stvorenome (1948. – 2013.)

Dr. sc. Ivan Macut

Katolički bogoslovni fakultet,
Sveučilište u Splitu

Ekumensko vijeće Crkava ustanovljeno je 1948. godine u Amsterdamu. U prvom dijelu izlaganja autor ukratko prikazuje razloge nastanka Ekumenskog vijeća Crkava i glavne teme svjetskih konferencija. Drugi dio izlaganja autor je posvetio pronalasku i analiziranju svih tekstova sa svjetskih konferencija Ekumenskog vijeća Crkava koji govore o svijetu i odnosu prema stvorenome, te ih pobliže obrazlože i stavlja u širi kontekst. Tema stvorenog svijeta u cjelini važna je Ekumenskom vijeću Crkava jer se samo u uravnoteženom odnosu prema svijetu može osigurati ispravan i održiv čovjekov napredak i konačni opstanak u ovome stvorenom svijetu.

Ključne riječi: Ekumensko vijeće Crkava; 70. obljetnica; stvoreni svijet; ekologija; ekumenizam.

Ivan Macut rodio se 3. listopada 1981. u Vukovaru. Franjevačku klasičnu gimnaziju završio je u Sinju, a filozofsko-teološki studij pohađao je u Splitu na Katoličkome bogoslovnom fakultetu. Za svećenika zaređen je 24. lipnja 2007. Godine 2009. upisao je specijalizaciju iz fundamentalne teologije – Znanosti o religijama – na Papinskom sveučilištu Lateran u Rimu gdje je 24. lipnja 2011. postigao stupanj licencijata. Od 2011. doktorand je na Papinskom sveučilištu Antonianum u Rimu sa specijalizacijom iz ekumenske teologije, a ujedno pohađa predavanja i radi istraživanja na Institutu za ekumenske studije u Veneciji. Obranio je doktorski rad 29. svibnja 2013. i stekao akademski naslov doktora teologije sa specijalizacijom u ekumenskoj teologiji. Od 2014. doktorand je na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Splitu – modul filozofija gdje je 20. studenoga 2015. godine obranio doktorski rad te time stekao akademski naslov doktora filozofije. Od 2016. profesor je na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Predaje predmete iz ekumenske i fundamentalne teologije. Posebno se bavi ekumenskom teologijom, Scijentološkom Crkvom te hrvatskom filozofijom u 20. stoljeću. Autor je više desetaka znanstvenih teoloških i filozofskih članaka i nekoliko knjiga.

Nacrt eko-duhovnosti prema enciklici *Laudato si* pape Franje

Prof. dr. sc. Mladen Parlov

Katolički bogoslovni fakultet,
Sveučilište u Splitu

Na tragu enciklike pape Franje, *Laudato si*, koja govori o brizi za zemlju kao zajedničkomu domu svih ljudi, autor nudi nacrt ekološke duhovnosti. Polazište je, smatra autor, ekološko obraćenje, odnosno razvijanje svijesti kako se iz naše vjere i susreta s Isusom Kristom treba mijenjati i naš odnos prema svijetu koji nas okružuje, budući da je Krist po svome utjelovljenju i uskrsnuću preobrazio cjelokupno stvorenje (LS 216–221). Ta bi nova svijest trebala dovesti do novih pogleda u životu svih kršćana, odnosno do življenja ekološke duhovnosti koja zahtijeva promijenjen odnos prema svemu što nas okružuje. Ispravan ekološki stav dovest će do nutarnje ravnoteže u samom čovjeku, do solidarne ravnoteže s drugima, do prirodne ravnoteže sa svim živim bićima te do duhovne ravnoteže s Bogom. Ekološka svijest može pomoći ne samo očuvanju okoliša, što se nameće kao jedan od temeljnih ciljeva, nego i do promjene ponašanja koja može podići kvalitetu življenja, i pojedinca i obitelji. To znači poziv na ustrajnu borbu protiv napasti konzumerizma i utilitarističkog pragmatizma.

Mladen Parlov redoviti profesor na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu, predstojnik je Katedre za Povijest kršćanskog nauka i literature te glavni urednik časopisa „Crkva u svijetu”. Sudionik je više desetaka znanstvenih međunarodnih i domaćih skupova, osobito onih s područja povijesti kršćanske teologije i duhovnosti. Preveo je dvadesetak knjiga s područja teologije i duhovnosti; priredio je za tisak petnaestak znanstvenih zbornika i knjiga drugih autora; objavio je više od dvjesto znanstvenih, stručnih i znanstveno-popularnih članaka, kao i petnaest knjiga.

Odgoj za ekologiju moralno-katehetski vidovi: s posebnim naglaskom na ekologiju ljudske naravi

Doc. dr. sc. Marijo Volarević

Dr. sc. Mihael Prović

Katolički bogoslovni fakultet,
Sveučilište u Splitu

Problemi ugrožavanja okoliša već su odavno od mikrorazine prerasli u makrorazinu, tj. postali globalni svjetski problem čitavog čovječanstva. Znanost, pokazuje se sve više, ne može riješiti ovaj problem. Zbog toga je potreban interdisciplinarni pristup rješavanju ovog problema i tu ekoteologija može dati svoj doprinos. Jer u općem podizanju ekološke svijesti Crkva brojnim svojim intervencijama preko svoga naučavanja nastoji dati svoje viđenje rješenja ekološkog problema. Crkva se ne zaustavlja samo na nastojanju i deskriptivnoj etici o tome kako je stvarno ponašanje na terenu, nego svojim teološko-moralnih promišljanja i katehezom kršćana, kršćanima i svim ljudima dobre volje, nastoji ponuditi normativni etički okvir djelovanja u zaštiti okoliša. Ekološki odgoj i obrazovanje u nastavi zastupljeni su kroz integrirane predmete kojima, svakako, i vjeronauk pripada. Ono što je danas, kad se govori o ekologiji, zanemareno to je ekologija ljudske naravi, koja nije ništa manje ugrožena od prirode. I kao što su razni negativni zahvati u prirodi doveli do ruba samouništenja čovječanstva, jednako tako razni zahvati na ljudsku narav doveli su do ruba samouništenja čovjeka. Upravo se tu otvara novi prostor za djelovanje Crkve da kroz svoje ekoteološko naučavanje preko katehizacije ponudi nove ekološko-etičke norme kako bi se zaštitila i očuvala ne samo ljudska priroda, nego i ljudska narav.

Ključne riječi: ekologija, ekoteologija, kateheza, odgoj, etika, ljudska narav, rodna ideologija, čovjek, naravni zakon.

Marijo Volarević svećenik je Splitsko-makarske nadbiskupije. Doktorirao u svibnju 2010. g. na Papinskom sveučilištu Lateranu na fakultetu Moralne teologije Institutu Alfonsiana. Naslov doktorske disertacije: *La proposta di Giovanni Paolo II di un „nuovo femminismo”: La donna nella costruzione di una nuova etica.* (Prijedlog Ivana Pavla II za jedan „novi feminizam”: Žena u stvaranju jedne nove etike.). Profesor na KBF-u u Splitu od 2010. g. na Katedri Moralne teologije. U srpnju 2014. g. stekao naslov docenta. Uža mu je specijalnost djelovanja socijalni nauk Crkve koji i predaje pri Katedri Moralnog bogoslovlja i kršćanski feminizam. Upravo na tim područjima sudjelovao je na više međunarodnih i domaćih simpozija i napisao više znanstvenih članaka.

Mihael Prović svećenik je Splitsko-makarske nadbiskupije. Doktorirao je u lipnju 2014. godine u Rimu na Papinskom salezijanskom sveučilištu na fakultetu Odgojnih znanosti. Specijalizacijom iz Pastoralne mladosti i katehetike obranio je doktorsku disertaciju pod naslovom: *Hod u ljudskom i kršćanskom dozrijevanju adolescenata kroz katolički odgoj u školi. Izgleđi religioznog odgoja, u srednjoškolskim udžbenicima, nakon oslobođenja od komunizma, u Republici Hrvatskoj.* Nastavnik je na KBF-u u Splitu od 2009. godine, gdje trenutačno djeluje kao postdoktorand, na Katedri Religiozne pedagogije i katehetike. Uža mu je specijalnost djelovanja: 1. vjerski odgoj djece i predadolescenata, 2. vjerski odgoj mladih, te 3. vjerski odgoj darovite djece i djece s teškoćama u razvoju. Sudionik je više međunarodnih i domaćih simpozija te autor nekoliko znanstvenih članaka.